

Creative application of materials in thematic paintings for students majoring in Early Childhood Education Quy Nhon University

ABSTRACT

This research explores the "Creative Application of Materials in Painting Themes for Students Majoring in Early Childhood Education at Quy Nhon University" with the aim of helping students in learning and enhancing their knowledge and skills through practical lessons. The incorporation of practical exercises is aligned with the content of the preschool education training program, addressing current educational needs and trends. Throughout the historical development of painting, artists have consistently explored and researched materials to fulfill their creative needs, adapting to evolving artistic trends. In the contemporary period, artists, alongside schools and themes, have witnessed significant changes in the form of expression, particularly in the adoption of "synthetic materials" or "multi-material" as a prevailing trend. Visual arts (painting) activities in modern preschools also emphasize this trend. The research applies synthetic materials to students majoring in Early Childhood Education, ensuring alignment with current educational trends upon graduation.

Keywords: *Paintings, synthetic materials, students majoring in Early Childhood Education, Quy Nhon University.*

Vận dụng sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non Trường Đại học Quy Nhơn

TÓM TẮT

Nghiên cứu “Vận dụng sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non Trường Đại học Quy Nhơn” nhằm giúp sinh viên học tập, trau dồi kiến thức, kỹ năng thông qua các bài học, bài tập thực hành được bổ sung trong nội dung của chương trình đào tạo ngành Giáo dục mầm non đáp ứng nhu cầu, xu hướng giáo dục hiện hành. Lịch sử phát triển về lịch sử hội họa (vẽ tranh) đã chỉ ra rằng, chất liệu qua các thời kỳ luôn được các họa sĩ khám phá, nghiên cứu để thỏa mãn nhu cầu sáng tác của mình, xu hướng sáng tác của các họa sĩ trong giai đoạn hiện nay ngoài các trường phái, chủ đề thì hình thức thể hiện cũng có nhiều thay đổi, đặc biệt theo xu hướng “chất liệu tổng hợp” hay “đa chất liệu”. Hoạt động tạo hình (vẽ tranh) ở trường mầm non hiện nay cũng chú trọng theo xu hướng này. Nghiên cứu đã vận dụng chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non nhằm đáp ứng nhu cầu xu hướng giáo dục hiện nay sau khi ra trường.

Từ khóa: Tranh vẽ, chất liệu tổng hợp, sinh viên ngành Giáo dục mầm non, Trường Đại học Quy Nhơn.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong hoạt động tạo hình của ngành giáo dục mầm non, theo xu thế chung đến nay đã có nhiều thay đổi theo chiều hướng tích cực. Các phương pháp, chương trình dạy học mới cho trẻ mầm non ngày càng phong phú, đa dạng, càng hướng tới sự phát triển toàn diện, trong đó rất chú trọng đến sự phát triển tư duy, sáng tạo cho trẻ mầm non.

Hoạt động tạo hình ở trường mầm non trước đây chủ yếu chú trọng đến hoạt động vẽ tranh với chất liệu sáp màu, sau đó đưa vào hoạt động nặn, xé dán tuy nhiên vẫn chưa phát huy, khai thác hết khả năng vô tận của sự khám phá, sáng tạo trong mọi hình thức thể hiện, trong các chất liệu sáng tạo đối với trẻ. Nhiều trường mầm non hiện nay vẫn còn theo hình thức cũ, bên cạnh đó một số trường mầm non hiện nay cũng đã chú trọng đến chất liệu tổng hợp trong hoạt động tạo hình thông qua việc đang xen vào các giờ tổ chức hoạt động học và các cuộc thi làm tranh sáng tạo bằng các chất liệu tổng hợp.

Với sự phát triển chung của ngành giáo dục hiện nay, cho thấy việc bổ sung kiến thức và kỹ năng cho sinh viên về mảng hoạt động vẽ tranh bằng chất liệu tổng hợp là cần thiết. Chương trình giảng dạy các học phần Mỹ thuật cơ bản, Mỹ thuật thực hành cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non cần có những bổ sung, thay đổi để bồi dưỡng, trang bị đầy đủ đáp ứng nhu cầu giáo dục tại các trường mầm non.

Nội dung thay đổi, bổ sung được giới hạn trong học phần mỹ thuật thực hành (mảng vẽ tranh - xử lý tranh bằng các chất liệu tổng hợp), giúp sinh viên có sự trải nghiệm, nghiên cứu, tìm tòi các chất liệu gắn gũi với hoạt động học của trẻ mầm non. Bên cạnh đó, sinh viên được bồi dưỡng các kiến thức, kỹ năng, cách xử lý các chất liệu trong tranh đề tài giúp cho việc vận dụng của sinh viên sau khi ra trường đạt hiệu quả.

2. NỘI DUNG

2.1. Sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài

2.1.1. Chất liệu

Chất liệu trong tranh vẽ là chất liệu dùng để biểu đạt trên bề mặt tranh, được người vẽ thực hiện những kỹ năng, cảm xúc của mình để thể hiện nội dung, ý tưởng, đây cũng là hình thức của bức tranh. Chất liệu trong tranh vẽ thể hiện ở nhiều dạng như rắn, mềm, nhẹ, xốp, thô, cứng, loãng, đặc...các chất liệu, vật liệu được biểu đạt trong tranh vẽ có trong tự nhiên hoặc do con người tạo ra. Mỗi chất liệu đều có đặc tính riêng nên đòi hỏi người thực hiện phải nghiên cứu, khám phá để có cách xử lý phù hợp và phát huy tính hiệu quả^{1,2}.

Hội họa (tranh vẽ) là một trong những loại hình nghệ thuật xuất hiện sớm nhất trong lịch sử mỹ thuật. Thời kỳ nguyên thủy con người đã biết tìm kiếm và sử dụng những chất liệu có trong tự

nhiên để vẽ tranh như đất sét, đá vôi, than,... hoặc đôi khi thể hiện ở dạng chạm khắc đó là những hình vẽ đơn sơ trên những vách đá trong hang động của người nguyên thủy. Trải qua các giai đoạn phát triển trong lịch sử hội họa các chất liệu được nghiên cứu sử dụng ngày càng đa dạng, hiệu quả hơn trong việc diễn tả chủ đề, nội dung, cảm xúc của các họa sĩ³.

Màu nước là một trong những chất liệu xa xưa nhất, đã được người Ai Cập sử dụng từ nhiều thế kỷ trước công nguyên. Sau đó màu nước còn được người Châu Âu sử dụng vẽ tranh tường phục vụ cho việc trang trí các nhà thờ, người Trung Hoa sử dụng màu nước để vẽ tranh trên lụa hoặc trên giấy. Ở Việt Nam các họa sĩ sử dụng màu nước rất nhiều trong thời chiến tranh bởi tính tiện sử dụng, gọn gàng (có thể đóng thành tuýp, viên, lọ,...) nên rất thuận lợi cho việc ghi chép, ký họa nhanh gọn, linh động, phục vụ cho công tác tuyên truyền trong thời chiến.

Từ thời Phục Hưng trở đi, chất liệu màu nước chủ yếu sử dụng để ký họa, các chất liệu phổ biến được thay thế chủ đạo trong hội họa sơn dầu, tempera, bột màu, sơn mài, lụa, khắc gỗ, acrylic... Sơn dầu là chất liệu có thể vẽ trên nhiều chất liệu như vải bố, vải, kim loại, giấy,... và có độ bền khá cao, có thể giữ được giá trị và vẻ đẹp của nó lên đến 500 năm nên được rất nhiều họa sĩ thế giới và Việt Nam sử dụng làm chất liệu chủ đạo⁴.

2.1.2. Sáng tạo chất liệu trong tranh

Theo dòng phát triển của lịch sử hội họa thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng, các chất liệu hội họa luôn được các họa sĩ quan tâm khai thác để thỏa mãn nhu cầu sáng tác các tác phẩm của mình. Nhiều họa sĩ đã thành công với các chất liệu hội họa chủ đạo mà bản thân đã tìm tòi, khám phá như họa sĩ Nguyễn Phan Chánh với chất liệu lụa, Nguyễn Gia Trí tạo được tiếng vang lớn với chất liệu sơn mài, Tô Ngọc Vân và Trần Văn Cẩn thành công rực rỡ với chất liệu sơn dầu.

Chất liệu vẽ tranh sơn mài Việt Nam trở nên độc đáo cũng nhờ vào sự tìm tòi nghiên cứu của các họa sĩ trong quá trình khám phá các chất liệu vẽ tranh. Sơn mài trước đây xuất hiện ở các nước Nhật Bản, Trung Quốc trong đó có Việt Nam, chất liệu này chỉ dừng lại ở mức gia công trên các đồ thủ công mỹ nghệ. Chất liệu sơn mài (còn gọi là sơn ta) được các nghệ nhân Việt Nam tạo ra các sản phẩm nội thất, thủ công mỹ nghệ gắn bó chặt chẽ với đời sống người dân Việt Nam thời kỳ trước như các sản phẩm tủ thờ, bàn ghế,

tranh treo trang trí, trang sức, các loại hộp đựng trang sức .... Sau đó, sơn mài được các họa sĩ của trường Cao đẳng Mỹ thuật Đông Dương nghiên cứu, hoàn thiện và phát triển trở thành chất liệu được sáng tác trong nghệ thuật⁵.

Hội họa (tranh vẽ) theo xu hướng hiện nay cũng không bị bó buộc vào các vật liệu, chất liệu truyền thống mà đã có những bước xu hướng mới với sự xuất hiện của tranh “đa chất liệu” đã tạo nên một bước tiến mới. Đối với tranh chất liệu tổng hợp các họa sĩ phải kết hợp các chất liệu và sử dụng các kỹ thuật khác nhau, bao gồm các vật liệu, chất liệu như cát, đá, vải, vỏ trứng, các loại giấy, gỗ,... Có khi lại kết hợp nhiều chất liệu, vật liệu trên một tác phẩm.

Chất liệu được sử dụng trong tranh dành cho trẻ mầm non thường đáp ứng tính tiện sử dụng, kỹ thuật đơn giản như sếp màu, xé dán, màu nước,... Hiện nay các chất liệu tổng hợp cũng đang được chú trọng sử dụng trong tranh vẽ ở trường mầm non giúp cho trẻ thỏa sức sáng tạo đáp ứng nhu cầu phát triển toàn diện cho trẻ mầm non. Sinh viên ngành Giáo dục mầm non ngoài các chất liệu được giảng dạy để vận dụng dạy học cho trẻ mầm non theo chương trình hiện hành như sếp màu, xé dán cũng sẽ được vận dụng giảng dạy tranh chất liệu tổng hợp để đáp ứng yêu cầu sau khi ra trường. Bên cạnh đó, giúp sinh viên nâng cao các kỹ năng thông qua các bài thực hành, phát triển tư duy, sáng tạo, bồi dưỡng các kiến thức chuyên môn thông qua các bài học.

2.2. Vận dụng sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non

Tranh đề tài phản ánh hiện thực cuộc sống được thể hiện thông qua đường nét, hình mảng, màu sắc, bố cục bằng nhiều dạng thức khác nhau, người vẽ tranh sẽ thể hiện tư tưởng, tình cảm, suy nghĩ của mình thông qua bức tranh ấy bằng các chất liệu khác nhau. Với tranh chất liệu tổng hợp thì đây là một thể loại chất liệu độc đáo, phát huy sự sáng tạo của người vẽ, các chất liệu được sắp xếp, dính dán hoặc tô vẽ theo hình mảng và màu sắc, đậm nhạt để tạo nên một bức tranh sống động, chân thật.

Vẽ tranh chất liệu đòi hỏi sự tỉ mỉ, kiên trì; sinh viên khi thực hiện thể loại tranh này phải đầu tư nghiên cứu, tìm kiếm chất liệu cho phù hợp. Các công đoạn thực hiện cũng đòi hỏi sự kiên trì nhất là các chi tiết nhỏ.

2.2.1. Nghiên cứu chất liệu và thực hiện sản phẩm

Nghiên cứu chất liệu

Các chất liệu được sử dụng để thể hiện trong tranh là không giới hạn, sự sáng tạo không chỉ được thực hiện ở nội dung, ý tưởng mà còn được chú trọng trong tranh vẽ chất liệu tổng hợp. Mỗi chất liệu đều có mỗi hiệu ứng và cách thể hiện riêng, sinh viên khi thực hiện cần trải qua công đoạn nghiên cứu, tìm hiểu để khai thác chất liệu đạt hiệu quả tốt nhất. Để thực hiện hiệu quả chất liệu ngoài tìm hiểu, nghiên cứu sinh viên cần khai thác tốt thế mạnh và ưu tiên tính phù hợp của chất liệu, tính sáng tạo trong quá trình khai thác, kỹ thuật xử lý các nguyên vật liệu cũng không ngoại lệ để giúp cho bài vẽ trở nên độc đáo, mới mẻ thể hiện được tính thẩm mỹ.

Vấn đề sử dụng chất liệu tổng hợp cần gắn với ý tưởng tạo hình, kỹ thuật thể hiện tả chất hoặc biểu diễn thế mạnh các chất liệu sáng tạo, độ bền của tác phẩm cũng được quan tâm khi thực hiện, có một số chất liệu chưa qua xử lý hoặc độ bền kém khi sinh viên thực hiện một thời gian ngắn dễ bị biến đổi màu sắc hoặc hư hỏng, ví dụ các chất liệu từ hoa, lá khô chưa qua xử lý, các loại hạt như gạo, bắp ngô, các loại hạt đậu,... hoặc các chất liệu, vật liệu được sử dụng từ thực phẩm không thể bảo quản trong thời gian dài nên sinh viên cần nắm phương pháp xử lý trước khi thực hiện. Tính khoa học trong quá trình xử lý chất liệu cần chú trọng để sản phẩm đạt hiệu quả tốt nhất, tranh chất liệu tổng hợp cũng hướng tới yếu tố môi trường, một số tranh chất liệu tổng hợp mang tính tuyên truyền bảo vệ môi trường, đặc biệt các nguyên vật liệu tái chế, từ rác thải có thể biến thành tranh, vấn đề môi trường mang tính giáo dục rất tốt cho sinh viên ngành mầm non cũng như trẻ mầm non khi thực hiện sản phẩm.

Thực hiện sản phẩm (tranh đề tài)

Đối với một tác phẩm hội họa nói chung, một sản phẩm tranh vẽ của sinh viên nói riêng, khi thực hiện yêu cầu phải đảm bảo cả hai mặt nội dung và hình thức. Đối với nội dung yêu cầu sinh viên phải nắm vững các yếu tố về cách khai thác đề tài, nội dung phải bám sát vào đề tài, thể hiện rõ ý tưởng muốn thể hiện trong tranh, tránh trường hợp khai thác đề tài một cách chung chung. Hình thức luôn bao hàm nội dung thể hiện bởi đường nét, hình mảng, màu sắc, đậm nhạt, bố cục thể hiện hình thức của bức tranh còn chất liệu là phương tiện diễn đạt. Đối với tranh chất liệu tổng hợp ngoài các yếu tố lựa chọn, xử lý chất liệu, thì kỹ thuật luôn được chú trọng nên cần nghiên cứu kỹ lưỡng trước khi thực hiện.

Khai thác đề tài

Cần khai thác đề tài kỹ lưỡng để đảm bảo nội dung, ý tưởng thể hiện sâu sắc, đề tài khai

thác càng cụ thể càng đáp ứng yêu cầu về nội dung. Khi có nội dung, đề tài khai thác kỹ lưỡng sinh viên tiến hành phác thảo, tìm hình, xây dựng bố cục. Sinh viên cần nắm vững các nguyên tắc về cái đẹp trong tranh để xây dựng bố cục, ý tưởng theo phương pháp đã được hướng dẫn. Bất kỳ chất liệu nào được sử dụng trong tranh vẽ, sinh viên đều phải tuân thủ các yếu tố và nguyên tắc trong vẽ tranh, bước thực hiện chất liệu là bước sau cùng và quyết định sự thành công về ý tưởng, nội dung và tính thẩm mỹ cho bức tranh.

Bất kỳ đề tài nào trong hội họa (tranh vẽ) đều phản ánh hiện thực cuộc sống và con người. Các đề tài trong hội họa thường được các họa sĩ khai thác như phong cảnh, chân dung, sinh hoạt, chiến tranh, tĩnh vật, lịch sử, tình yêu, hoặc các mảng nội dung liên quan đến quá khứ, hiện tại hoặc tương lai... Các đề tài đưa vào giảng dạy cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non đảm bảo gần gũi với đề tài được giảng dạy ở trường mầm non như tranh đề tài phong cảnh, đề tài con vật yêu thích, đề tài bảo vệ môi trường, đề tài lễ hội, đề tài giao thông, đề tài gia đình, đề tài tĩnh vật,... Trong hệ thống các bài tập thực hành, sinh viên được hướng dẫn thực hiện tranh vẽ theo hai dạng: tranh vẽ theo đề tài và vẽ tranh tự do. Tranh vẽ theo đề tài yêu cầu sinh viên sẽ vẽ theo đề tài cho trước giúp sinh viên thể hiện trong một phạm vi nhất định, tập trung khai thác trong một vấn đề cụ thể nào đó, đối với tranh vẽ tự do sinh viên sẽ tự lựa chọn đề tài theo ý thích, có thể là sở trường của sinh viên hoặc cũng có thể là ý tưởng nảy sinh bất chợt trong quá trình thực hiện tranh vẽ, tranh vẽ tự do đòi hỏi sinh viên có sự độc lập, có khả năng tự khai thác đề tài tốt. Dù thể hiện tranh vẽ ở dạng nào thì sinh viên cũng phải nghiên cứu, nắm rõ phương pháp khai thác đề tài để đảm bảo ý tưởng, nội dung thể hiện làm nổi bật đề tài.

Xây dựng bố cục

Sau khi khai thác đề tài để tạo nên hình thức, tính thẩm mỹ cho bức tranh sinh viên cần nắm rõ các nguyên tắc và yếu tố tạo hình đó là đường nét, hình mảng, màu sắc^{6,7}.

Đường nét tạo nên hình dáng, cấu trúc, trạng thái của các sự vật trong tranh; đường nét cũng tạo cho bức tranh các cảm giác phụ thuộc vào dạng và chiều hướng của đường nét. Ví dụ: nét thẳng tạo cảm giác tĩnh lặng, nét ngang tạo cảm giác ổn định, chắc chắn, nét cong tạo cảm giác mềm mại, uyển chuyển, nét nhọn tạo cảm giác gai góc hoặc dứt khoát, nét có nhiều chiều hướng phức tạp tạo cảm giác động, bấp bênh..., Đường nét trong tranh vẽ rất phong phú và đa dạng nên người vẽ tranh cần hiểu biết về sự biểu

cảm, dạng thức để thực hiện sao cho hiệu quả và lột tả được đối tượng cần khai thác.

Hình mảng là dáng vẻ bên ngoài của sự vật, hình mảng tạo nên ranh giới giữa sự vật và không gian trong tranh vẽ. Các dạng hình phổ biến như hình tròn, hình vuông, hình chữ nhật, hình tam giác, hình ngôi nhà, hình bông hoa, hình cây cối, hình con đường, hình sông, suối, ao hồ,... Các dạng mảng trong bố cục tranh thường được sắp xếp hình mảng ở các dạng mảng lớn, mảng nhỏ, mảng trung gian khác nhau. Sự phong phú minh dạng, kích thước mảng hình trong tranh vẽ tạo cho bức tranh thể hiện rõ được nhịp điệu, chính phụ, trọng tâm bố cục, đặc biệt thể hiện được tính thẩm mỹ trong tranh.

Màu sắc là yếu tố quan trọng trong tranh vẽ, ngoài yếu tố thẩm mỹ màu sắc còn thể hiện được các trạng thái cảm xúc, yếu tố không gian, thời gian, sắc thái muôn vẻ của các sự vật. Ví dụ tác phẩm “Hoa hướng dương” của họa sĩ Vincent Van Gogh với gam màu vàng chủ đạo được thể hiện bởi lối biểu diễn hình dạng sự vật theo những nét cọ gợi cho người xem cảm giác buồn bã, đầy cảm xúc. Trong tranh đề tài tùy theo chủ đề, đề tài sinh viên có thể chọn gam màu chủ đạo hoặc tùy theo nội dung thể hiện sẽ chú trọng chọn màu sắc phù hợp để làm rõ chủ đề, ý tưởng, thông điệp. Sinh viên khi thực hiện tranh vẽ cần nắm vững các nguyên tắc phối hợp màu sắc, các dạng hòa sắc, các thể loại màu nóng, màu lạnh, màu trung tính, màu tương phản, màu bổ túc, màu nhị hợp, màu gốc,... đã được học ở học phần Mĩ thuật cơ bản nhằm vận dụng hiệu quả trong tranh đề tài chất liệu tổng hợp.

Đậm nhạt trong màu sắc cũng là yếu tố rất quan trọng trong việc thể hiện thành công tác phẩm hội họa, có thể nói đậm nhạt chính là linh hồn trong việc diễn tả và thể hiện hình thức trong một bức tranh, sự chuyển biến của các thâm độ từ độ đậm tới trung gian tới nhạt tạo sự chuyển biến các sắc thái, hình tượng, ngôn ngữ diễn tả trong tranh. Một bức tranh có thể không có màu sắc nhưng độ đậm nhạt không thể thiếu, sự phong phú và sử dụng cân đối độ đậm nhạt của các mảng hình trong tranh vẽ sẽ tạo nên hiệu quả thẩm mỹ, nhịp điệu trong tranh, tính không gian và thời gian⁸.

Xử lý chất liệu là bước cuối cùng trong các thao tác thể hiện tranh vẽ, tranh chất liệu tổng hợp cũng cần đảm bảo các bước thực hiện giống như các tranh chất liệu màu sáp, xé dán, ...

Các chất liệu trong tranh đề tài rất phong phú, đa dạng được phân theo các dạng:

Các chất liệu từ thiên nhiên: đá, sỏi, cát, vỏ ốc, lá cây khô, hoa khô, cây khô, gỗ ...

Các chất liệu từ thực phẩm: gạo, nếp, đậu xanh, đậu đỏ, vỏ trứng, hạt bí, hạt dưa,...

Các chất liệu từ các đồ dùng đã qua sử dụng: vải, nắp, vỏ lon chai các loại thức uống, bìa giấy, bìa carton, các loại nhựa, bao bì, giấy gói quà,....

Các chất liệu khác: kẽm nhung, giấy nỉ, sớ, các loại hạt trang trí, giấy vệ sinh nhuộm màu, tấm tre, các loại màu tô, giấy màu, lông thú, ống hút nhựa, đất sét...

Mỗi loại chất liệu tùy đặc điểm, tính chất, cách sử dụng, xử lý, kỹ thuật, sự khéo léo trên bài vẽ cho ra hiệu quả, tính thẩm mỹ khác nhau. Ngoài ra, sinh viên cần nghiên cứu về độ bền của nguyên vật liệu, tùy theo yêu cầu của độ bền, tính sử dụng của sản phẩm mà lựa chọn và xử lý cho phù hợp. Chất liệu kết dính cũng góp phần quan trọng trong việc xử lý chất liệu, tạo nên sự thành công về hình thức của sản phẩm và độ bền của các chất liệu được sử dụng trong tranh.

Trong tổng thể một bức tranh chất liệu tổng hợp, sinh viên có thể sử dụng một chất liệu chủ đạo cho toàn bức tranh nhưng cũng có thể sử dụng nhiều chất liệu để diễn tả sự vật, cũng có thể sử dụng một số chất liệu, vật liệu tả chất như thật.

2.2.2. Các sản phẩm thực nghiệm (tranh vẽ) của sinh viên khoa Giáo dục Tiểu học và Mầm non – Trường Đại học Quy Nhơn.

Tranh đề tài chất liệu tổng hợp là thể loại tranh mà người vẽ có thể sử dụng bất kỳ chất liệu nào để thể hiện trong tác phẩm, người vẽ có thể sử dụng tất cả các chất liệu màu vẽ (chất liệu hội họa) và tất cả các nguyên vật liệu ở các dạng lớn, nhỏ, mỏng, dày, cứng, mềm, thô, mượt, dài, ngắn, loãng, đặc,... Việc lựa chọn chất liệu để diễn tả nội dung và hình thức hoàn toàn theo ý thích và sự sáng tạo của người vẽ. Tranh chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non ta thấy hình thức thể hiện vô cùng phong phú thông qua các chất liệu rất sáng tạo do sinh viên thể hiện. Sinh viên có thể lựa chọn bất kỳ chất liệu gì hay những nguyên liệu có sẵn trong cuộc sống từ các nguyên vật liệu được sử dụng trong đời sống hằng ngày từ các loại thực phẩm, từ thiên nhiên hay cũng có thể là những nguyên vật liệu đã qua sử dụng,...

Công đoạn nghiên cứu, lựa chọn chất liệu của sinh viên có thể xuất hiện khi đã xong bước khai thác đề tài, phác thảo bố cục hay cũng có thể xuất hiện khi sinh viên chưa có ý tưởng và dự

định về đề tài và bố cục. Sinh viên khi lựa chọn chất liệu thường quan tâm đến sở thích cá nhân và tính hiệu quả của chất liệu đó, một số sinh viên thụ động thường lựa chọn những chất liệu thông dụng hoặc đã có người thực hiện trước đó, đôi khi việc sử lý chất liệu còn mang tính bất chước hoặc lựa chọn mang tính an toàn, đơn giản với những chất liệu thông dụng mà bỏ qua công đoạn nghiên cứu chất liệu.

Một bức tranh đề tài chất liệu tổng hợp đạt hiệu quả cao là bức tranh phải đảm bảo về nội dung và hình thức sau đó mới đề cập tới ý tưởng, thông điệp, sáng tạo. Một số bức tranh thực nghiệm của sinh viên ngành Giáo dục mầm non, khoa Giáo dục Tiểu học và Mầm non, trường Đại học Quy Nhơn được thể hiện .

Tranh của hai sinh viên Phạm Thị Bích Hồng, lớp Giáo dục mầm non K44A, hình 1 “Lời kêu cứu” và Nguyễn Thị Diệu Ái, lớp Giáo dục mầm non K44A hình 2 “Môi trường cho tương lai” đều khai thác về đề tài “Bảo vệ môi trường” nội dung tranh đều phản ánh về những vấn đề ô nhiễm trên toàn cầu. Hình 1 được sử dụng những hình tượng bao quát, cô đọng về khí thải thông qua hình ảnh trọng tâm mặt người đeo mặt nạ chống ô nhiễm không khí, một bên còn lại thể hiện nạn khô cằn của đất, hạn hán khiến cho đất đai nứt nẻ thể hiện trên gương mặt đang khóc. Các hình tượng bố trí xung quanh gương mặt người làm rõ nét hơn về các vấn đề về ô nhiễm môi trường, đó là các hình tượng rác thải, khí thải từ nhà máy, xe cộ, nạn chặt cây phá rừng, cháy rừng,... Hình 2 lại sử dụng các hình tượng cụ thể hơn, đặc biệt sử dụng hình tượng tấm thảm đang cuộn lại, dẹp bỏ đi những hình ảnh về ô nhiễm môi trường như là nạn cháy rừng, ô nhiễm nguồn nước biển, khí thải từ nhà máy và từ xe cộ đông đúc ở thành phố, sau tấm thảm cuộn lại mở ra những hình ảnh về môi trường trong lành và những hành động, việc làm thiết thực để bảo vệ môi trường đó là tuyên truyền bảo vệ môi trường, tiết kiệm nước, dọn rác trên mặt đất và dưới biển, sử dụng các phương tiện đi lại bằng các nhiên liệu thân thiện với môi trường.

Hình 1 - Lời kêu cứu

Về chất liệu được hai sinh viên sử dụng diễn tả trong tranh đều mang lại hiệu quả thẩm mỹ, nêu bậc đề tài. Hình 1 sử dụng các chất liệu, nguyên vật liệu phối kết hợp như màu nước tô màu nền, phấn nền rừng bị cháy, đất nứt nẻ, đối với việc diễn tả này đòi hỏi sinh viên phải có kỹ thuật tô vờn màu nước đã học ở học phần trước, sử dụng đất sét tự khô màu xám tông đậm nhạt khác nhau để diễn tả khói bụi ô nhiễm mang lại hiệu ứng tả chất khá tốt, len màu đen tương phản với nền diễn tả cây khô (bị cháy). Ở hình 2 vì sinh viên lựa chọn rất nhiều hình tượng cụ thể nên các mảng hình chi tiết rất nhiều đòi hỏi khi thể hiện chất liệu phải tỉ mỉ, khéo léo và kiên nhẫn tránh làm cho hình tượng không rõ ràng, xộc xệch. Cụ thể sinh viên đã sử dụng các chất liệu chủ đạo như đất sét, màu nước, len, các chất liệu được vận dụng phù hợp và khéo léo đã giúp cho bức tranh thể hiện được nội dung, ý tưởng và tính thẩm mỹ cho bức tranh, đặc biệt bài vẽ rất được chú trọng trong việc diễn tả màu sắc và đậm nhạt.

Hình 2 - Môi trường cho tương lai

Tranh đề tài lễ hội của sinh viên R Mah H Hum, lớp Giáo dục mầm non K44A, hình 3 “Vũ điệu công chiêng” diễn tả về lễ hội công chiêng Tây Nguyên, đây là nét văn hóa độc đáo của người dân nơi đây, khi lễ hội công chiêng diễn ra dân làng tụ họp lại quây quần bên đồng lửa, cùng nhau đánh trống, công chiêng và ca hát. Tranh được sử dụng các nguyên vật liệu phù hợp làm cho bức tranh sinh động, vui tươi, bức tranh cũng thể hiện sự khéo léo, tỉ mỉ ở nhiều mảng hình như những hạt đá nhỏ được dính dán ở phần nền đất, sự chuyển biến đậm nhạt ở nền đất cũng tạo cho người xem bị thu hút tầm nhìn vào vị trí trọng tâm, phần nền trời và núi sinh viên đã sử dụng chất liệu giấy cắt vụn nhưng kỹ thuật cũng giống phần nền đất. Ngôi nhà sàn được làm từ những sợi lát để đan và sắp xếp thành mảng có chiều hướng tả chất giống những ngôi nhà sàn bằng gỗ. Độc đáo hơn ở phần trang phục được làm từ vải thô cảm tạo cảm giác như trang phục thật sự của người đồng bào Tây Nguyên cho thấy bức tranh có sự nghiên cứu, đầu tư về chất liệu kỹ lưỡng.

Hình 3 - Vũ điệu công chiêng

Tranh đề tài lễ hội về tết cổ truyền Việt Nam, hình 4 “Xuân yêu thương” do sinh viên Chamaléa Thị Húy, lớp Giáo dục mầm non K44B thể hiện đã mang lại một không khí tết tràn ngập niềm vui và tiếng cười, đồng thời cũng thể hiện được tình cảm gắn kết của người thân trong gia đình khi xa quê chỉ có thể gọi điện thoại để chúc tết và thể hiện tình cảm đối với gia đình. Tranh thể hiện trong một không gian tràn đầy sắc xuân, ấm áp, gia đình quây quần bên mâm cơm ngày tết, sự rạng rỡ trên gương mặt thể hiện niềm vui và tình yêu thương của các thành viên trong gia đình, tết sum vầy là cái tết mà người dân Việt Nam nào cũng hướng đến, đó cũng là nét đẹp truyền thống của đất nước Việt Nam. Tranh sử dụng nhiều chất liệu trong một bức tranh, sự phối hợp nhiều chất liệu không làm cho bức tranh rối rắm ngược lại còn tạo nên hiệu quả về tính thẩm mỹ cho bức tranh. Với các chất liệu: len được chọn làm trang phục cho các thành viên trong gia đình, giấy ni, vỏ trứng, màu nước được sử dụng một cách khéo léo, phù hợp. Màu sắc và đậm nhạt cũng được sử dụng hợp lý làm nổi bật trọng tâm nội dung bức tranh.

Hình 4 - Xuân yêu thương

2.3. Một số vấn đề và giải pháp khi vận dụng chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non, trường Đại học Quy Nhơn

2.3.1. Một số vấn đề hạn chế trong quá trình vận dụng dạy học sáng tạo chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học và Mầm non

Sinh viên ngành Giáo dục mầm non là đối tượng học mỹ thuật theo hình thức không chuyên. Khi giảng dạy cho sinh viên có khá nhiều hạn chế trong việc thực hiện các kỹ năng cũng như các kiến thức cần được đào tạo bài bản và có sự liên hệ gắn kết với các phân môn liên quan đến nội dung được học. Do vậy khi giảng dạy và hướng dẫn các phương pháp thực hành phải hết sức cụ thể, rõ ràng, sử dụng các ngôn từ dễ hiểu, phù hợp. Kiến thức và kỹ năng thực hành trong nghệ thuật hội họa là vô tận, các họa sĩ khi thực hiện tác phẩm tranh của mình phải tốn rất nhiều thời gian mới cho ra tác phẩm tâm huyết

Hơn nữa, phân môn vẽ tranh là một trong những phân môn khó vì người vẽ ngoài nắm vững các kiến thức về vẽ tranh đề tài còn cần sự sáng tạo có khi lại đưa ra thông điệp hay tính tuyên truyền nhằm tác động đến người xem. Tranh sáng tạo chất liệu đòi hỏi sinh viên phải tốn nhiều thời gian và công sức để tìm kiếm và nghiên cứu chất liệu, đòi hỏi tính kiên nhẫn, chịu khó khi xử lý chất liệu bởi mỗi chất liệu có mỗi đặc điểm, tính chất khác nhau, không có chất liệu nào giống chất liệu nào, kỹ thuật xử lý và hiệu ứng thẩm mỹ luôn khác nhau. Trong quá trình xử lý, nhiều sinh viên phải chấp nhận thất bại, dưới sự góp ý, định hướng của giảng viên sinh viên mới có thể tìm ra cách xử lý chất liệu tốt nhất hoặc nhiều sinh viên phải thay đổi chất liệu khác hoặc cách thức thực hiện khác để mang lại hiệu quả bức tranh như mong muốn. Tuy nhiên nhìn chung, dù thực hiện thành công hay thất bại các chất liệu tổng hợp thì đây cũng là sự trải nghiệm thú vị, cần thiết để tạo ra một bức tranh đẹp, sinh viên cũng sẽ học hỏi được nhiều kiến thức và kỹ năng thông qua các bài tập thực hành vẽ tranh đề tài bằng chất liệu tổng hợp. Các họa sĩ cũng không ngoại lệ, kể cả các họa sĩ thành danh cũng đã trải qua nhiều trải nghiệm, sự nghiên cứu, khám phá để tạo ra các thủ pháp, bút pháp riêng hay gọi là phong cách sáng tác tranh.

Nhiều sinh viên khi thực hiện thể loại tranh chất liệu tổng hợp quá chú trọng về chất liệu mà quên đi các yêu cầu cần thiết khi thực hiện một bức tranh đề tài mà giảng viên đã hướng dẫn. Hạn chế lớn nhất thường là sinh viên bỏ qua hoặc xem nhẹ việc khai thác đề tài, thiếu chú trọng về nội dung, sự thiếu kiên nhẫn, tỉ mỉ của sinh viên cũng là hạn chế khi thực hiện sản phẩm của mình, nhất là các chất liệu nhỏ, vụn, chi tiết nhiều, sự thiếu kiên nhẫn, tỉ mỉ sẽ làm cho bức tranh rối rắm, không rõ ràng.

Một số ít sinh viên chưa nghiêm túc trong quá trình học tập dẫn đến việc chưa nắm vững kiến thức, phương pháp thực hiện trước khi tiến hành làm bài tập thực hành dẫn đến tình trạng sao chép tranh vẽ của người khác. Các chất liệu được vận dụng trong tranh vẽ cũng chưa đầu tư nghiên cứu mà lựa chọn các chất liệu thông dụng hoặc thực hiện các chất liệu bất chước thiếu đi tính sáng tạo.

2.3.2. Đề xuất một số giải pháp trong việc vận dụng dạy học sáng tạo chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học và Mầm non

Sinh viên cần nắm vững, tổng hợp kiến thức đã được học và biết cách vận dụng kiến thức vào bài thực hành hiệu quả về cách sử lý đường nét, hình mảng, bố cục, màu sắc, đậm nhạt. Nắm vững phương pháp thực hiện một bài vẽ tranh chất liệu tổng hợp, vận dụng các bước theo hướng dẫn, trau dồi các kiến thức trong phân môn vẽ tranh, tham khảo nhiều tranh vẽ nói chung và tranh chất liệu tổng hợp nói riêng. Khi sinh viên nắm vững kiến thức, phương pháp thực hiện tranh vẽ sẽ hạn chế tình trạng sao chép tranh, bất chước vẽ hình, cách sử lý chất liệu và thực hiện tranh chất liệu tổng hợp cũng dễ dàng mang lại hiệu quả.

Sinh viên cần thử nghiệm, nghiên cứu nguyên vật liệu, chất liệu kỹ lưỡng để lựa chọn chất liệu phù hợp và hiệu quả cho tranh vẽ của mình. Cần nghiên cứu kỹ đặc tính, độ bền của chất liệu để vận dụng phù hợp, các thể loại kết dính phù hợp với chất liệu tránh làm bong tróc, loang lổ, không tạo được độ bền cho tranh vẽ.

Sinh viên cần kiên trì, tỉ mỉ, khéo léo trong quá trình thực hiện tranh chất liệu tổng hợp, nhiều nguyên vật liệu dạng hạt, sợi có chi tiết rất nhỏ nếu không rèn luyện những tố chất này thì tranh vẽ khó đạt được hiệu quả, đây cũng là những tố chất cần đạt được của giáo viên ngành mầm non bởi tính đặc thù của nghề nghiệp.

Trong quá trình thực hiện tranh vẽ, sẵn sàng chấp nhận thất bại trong quá trình nghiên cứu, thử nghiệm chất liệu, có như vậy sinh viên mới học hỏi được nhiều kỹ năng và kinh nghiệm từ bài học.

Giảng viên khi truyền tải thông tin, kiến thức phải lựa chọn nội dung, ngôn từ rõ ràng, phù hợp cho sinh viên học mỹ thuật không chuyên để sinh viên tiếp cận thông tin, kiến thức hiệu quả, khi giảng dạy và hướng dẫn các phương pháp thực hành phải hết sức cụ thể, rõ ràng, sử dụng các ngôn từ dễ hiểu, phù hợp. Hướng dẫn cho sinh viên thực hành bài học cần phát huy khả năng tự học, tự nghiên cứu của sinh viên, hướng dẫn đảm bảo các bước tiến hành, sát sao sinh

viên trong quá trình thực hiện, hỗ trợ các thao tác thực hiện khi cần thiết.

3. KẾT LUẬN

Nghiên cứu vận dụng sáng tạo chất liệu tổng hợp cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non giúp mang lại hiệu quả trong giảng dạy, đào tạo sinh viên ngành Giáo dục mầm non đáp ứng yêu cầu giáo dục trong xu hướng phát triển chung hiện nay.

Giáo dục Việt Nam nói chung và giáo dục ở cấp bậc đại học hiện nay nói riêng ngoài thay đổi phương pháp giảng dạy giúp người học tự chủ hơn thì mỗi ngành học cũng cần cập nhật, bổ sung các nội dung chương trình đào tạo cho phù hợp giúp người học trang bị đầy đủ kiến thức và kỹ năng sau khi ra trường.

Vận dụng sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non đã giúp cho sinh viên đạt được các kiến thức và kỹ năng cần thiết. Rèn luyện cho sinh viên các tố chất cần thiết khi hành nghề giáo viên mầm non như tính chuyên cần, tỉ mỉ, kiên trì, khéo léo đặc biệt các tố chất cần thiết trong quá trình vẽ tranh như sự sáng tạo, biết khai thác các đề tài trong cuộc sống để đưa vào tranh vẽ, giáo dục tính thẩm mỹ, yêu cái đẹp, vận dụng cái đẹp vào cuộc sống và trong công việc giảng dạy của bản thân.

Trong quá trình vận dụng sáng tạo chất liệu trong tranh đề tài cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non vẫn còn một số hạn chế nhất định,

tác giả cũng có một số đề xuất để quá trình vận dụng dạy học đạt hiệu quả tốt hơn. Sự hỏi hòi, nghiên cứu, trau dồi chuyên môn luôn luôn cần thiết đối với mỗi giáo viên nhất là trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Văn Thùy, Bài giảng *Mỹ thuật và phương pháp giảng dạy Mỹ thuật*, Nxb Đại học sư phạm, 2015, 37, 38.
2. Ngô Bá Công, *Giáo trình Mỹ thuật cơ bản*, Nxb Đại học Sư Phạm, 2022, 105.
3. Đặng Thái Hoàng, Nguyễn Văn Đình, *Giáo trình lịch sử nghệ thuật*, Nxb Xây dựng, Hà Nội, 2006.
4. Nguyễn Đình Đăng, *Kỹ thuật vẽ Sơn dầu*, Nxb Dân trí, 2018.
5. Phạm Đức Cường, *Kỹ thuật Sơn mài*, Nxb Văn hóa Thông tin, 2005.
6. Phạm Thị Chinh, Trần Tiểu Lâm, *Giáo trình Mỹ thuật – tập 1*, Nxb Đại học Sư phạm, 2009, 6 – 14.
7. Nguyễn Quốc Toàn, *Giáo trình Mỹ thuật và Phương pháp dạy học Mỹ thuật*, Nxb Đại học Sư phạm, 2014.
8. Uyên Huy, *Màu sắc và phương pháp sử dụng*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội, 2022.